

Carrer Nou, 23 (Dénia)
Miguel Moscardó i Sabater

Publicación digital

Actuaciones arqueológicas en la provincia de Alicante. 2007

Editores

Fernando E. Tendero Fernández y Sara Pernas García
Sección de Arqueología del Ilustre Colegio Oficial de Doctores y Licenciados
en Filosofía y Letras y en Ciencias de Alicante

Año de la edición: 2008

Depósito legal: A-1070-2008

ISBN: 978-84-691-6719-9

Nom de la intervenció:	Carrer Nou, 23
Municipi:	Dénia
Comarca:	La Marina Alta
Director:	Miguel Moscardó i Sabater
Equip tècnic:	Miguel Sepúlveda i Emili Moscardó i Sabater
Autor del article:	Miguel Moscardó i Sabater
Promotor:	COSEFAR, S. L.
Autorització:	2006/1218-A
Data de l'actuació:	01/01/2007 – 31/03/2007
Coordenades localització:	Longitud 38° 50' 10,97" – Latitud 0° 6' 48,99" E
Període cultural:	Califal / taifal
Material dipositat:	Museu Arqueològic de la Ciutat de Dénia
Tipus d'intervenció:	Excavació arqueològica

DESENVOLUPAMENT DE LA INTERVENCIÓ

La ciutat islàmica de Dénia està dividida en tres parts diferenciades: l'alcassaba, la medina i el raval o fortí; en el segle XIV la vila de Dénia s'estructura en dos recintes: la vila i el raval. El solar on es realitza l'excavació, carrer Nou, nº 23, es localitza dins del recinte emmurallat de la medina de la ciutat islàmica de Daniya.

Després del poblament de la medina entre els segles XI-XIII, el segle XIII documenta el pas de l'urbanisme musulmà tradicional a l'urbanisme gòtic. La diferent concepció de l'espai urbà va convertir una gran ciutat fortificada –medina– de desenvolupament horitzontal en una plaça militar amb edificis plegats en la vessant meridional del turó del castell. En 1308 Jaume II funda la vila de Dénia a l'interior de l'antic *al-bacar* islàmic de l'alcassaba de Daniya, a on se succeeixen reformes importants durant els segles XIV i XV.

Al llarg del segle XVI el raval experimenta una forta expansió urbana dins dels antics murs de la medina islàmica i es consolida l'actual trama urbana. En 1612, Dénia rep el títol de ciutat i el raval va heretant les funcions de centre urbà.

El solar es situa prop del llenç septentrional de la muralla islàmica, que encara es conserva –actual ronda de les muralles–, es tracta d'un interessant i important vestigi del traçat urbà en la part més baixa de la medina de Daniya.

En l'època contemporània tenim una vivenda que només ocupa la meitat del solar; segons les notícies orals, seria una vivenda menuda amb jardí, les estructures tenen una fàbrica arquitectònica molt clara. En el cas de la UE 9, està format per brics lluïts amb pòrtland, o la UE 11, formada per blocs de formigó barrejats amb codolets de riu, esta forma de construir és típica cap al període de la I República.

En l'època moderna es construeixen els murs UU. EE. 2, 3 i 5, aquestos són murs de doble parament de pedres calcàries de gran tamany, travades amb morter de calç, tenen una amplada considerable.

En aquesta època el solar es divideix en dos parts iguals: una part seria més noble, ja que es troba el paviment UE 14; seria una habitació, separada per una filera de pedres de tamany menut estaria una zona que es podria denominar com a cuina, ja que ací vam trobar la UE 6, que és un banquet format per pedres en les vores i en el centre hi ha rajoles amb morter ennegrit. Baix d'aquest banquet s'ha trobat ceràmica de cuina amb vidriat marró.

Amb la conquesta de Pere Ximén d'En Carròs el 1244 s'obria una nova etapa en la història de Dénia. S'inicia un període de crisi poblacional, amb el despoblament de la major part de la superfície de Daniya a pesar que els nous pobladors troben una ciutat dotada d'una infraestructura urbana.

Amb el rei Jaume II, el poble es trasllada en massa al recinte de l'albacar del castell, això es degué a la necessitat de defensar a la població de les ràtzies i de les guerres amb Castella.

Serà en el segle XIV quan comença a desenvolupar-se l'urbanisme de la ciutat, amb la creació del raval de Terra, el qual ocuparà una parcel·la de l'antiga medina islàmica.

La meitat del segle XVI i la primera del segle XVII signifiquen l'emergència del raval de Terra respecte a la vila. El raval es convertirà en la ciutat i començarà a desenvolupar-se de forma important amb la construcció dels convents de les Agustines i dels Franciscans, la construcció de l'actual Palau del Governador, la creació del raval de la Mar i sobretot amb el desplaçament de les cases des de la vila fins a la ciutat.

El nostre solar es troba situat al carrer Nou, a uns 100 m del convent de les Agustines, per tant, estaria ocupat pels musulmans fins al 1244, any de la

conquesta, després seria utilitzat com a terra de conreu, per a després en aquesta època d'expansió urbanística que parlaven abans seria de nou ocupat.

Si ens centrem en la ceràmica trobada, cossi-cosiols, cànTERS, llibrells amb vidriat verd, ceràmica de cuina amb vidriat marró, pisa daurada i pisa blava, corroborem el que havíem explicat anteriorment. Són ceràmiques datables entre els segles XVII-XVIII, per tant, pensem que seria en el segle XVIII quan el solar tornaria a ser urbanitzat.

També podem utilitzar com a referència la construcció del carrer Nou, que com el seu nom indica va ser de nova construcció per la millor vertebració de la ciutat.

En l'època Islàmica el carrer estaria situat baix de l'actual carrer Nou, però el mur de façana no l'hem trobat, per tant, el carrer seria més estret; els murs islàmics estan situats a una cota més baixa que els murs d'època moderna. La gran diferència que tenim per a identificar-los és la fàbrica arquitectònica, mentre que els murs d'època moderna estan fets de doble parament de pedres de tamany gran travades amb morter de calç, els murs Islàmics estan fets de doble parament de pedres de tamany menut-mitjà, estan travats amb terra, i tenen una amplada menor, al voltant de 40 cm. Tenen una potència considerable, per tant, es possible que tingueren una planta superior. En els murs UU. EE. 25, 26 i 30, vam documentar la utilització de la tècnica del tapial, sobre aquestos murs hi havia terra roja pressionada i lluida amb morter de calç en les cares que donaven a les habitacions.

En el període islàmic diferenciem quatre etapes, identificades principalment per la troballa de quatre paviments al pati central de la vivenda, la fase IV és la més moderna, constaria dels paviments UU. EE. 59, 94 i 39, i dels murs UU. EE. 20, 21, 25, 26, 27, 29, 30. En l'estrat UE 41, que està situat baix del paviment UE 39, trobem fragments d'olles, gerres i un fragment d'ataifor.

En l'estrat UE 62, que està situat baix de la claveguera UE 61, que pertany a les fases III-IV, trobem un fragment de cresol islàmic i una base anular d'ataifor amb verd i manganés sobre blanc. Pareix ser que la claveguera UE 61 pertany a les fases III-IV, ja que per baix hem localitzat un corredor d'accés de la fase II.

Baix del paviment UE 39, vam detectar una basseteta o canaleta, UE 56, la seua funció seria la de conduir l'aigua sobrant del pati fins al pou UE 54, ja que en mig del pati pareix ser que hi hauria algun arbre o jardí.

En la fase III, tindríem el paviment UE 38, baix d'aquest està situat l'estrat UE 42, on trobem fragments de gerreta, d'olla, de gerra-cànter amb decoració d'òxid de manganés, i fragments decorats amb òxid de ferro. Aquesta ceràmica té una cronologia que va des de la segona meitat del segle XII fins al primer terç del segle XIII.

L'accés UE 52 està situat a la mateixa cota de nivell que el paviment UE 38, per tant, determinem que correspon a la fase III; i baix del paviment UE 38 hem detectat fragments d'alfàbia, per tant, es possible que l'alfàbia estiguera col·locada en aquesta etapa.

L'accés UE 23 està format per dos basaments de pedra arenisca, per tant, es possible que hi haguera dos columnes o pilars per a sostindre algun arc, ja que seria l'accés des del pati fins a l'interior de la vivenda.

En les fases I-II pensem que la vivenda seria un poc més ampla, constaria dels murs UU. EE. 20, 21, 25, 26, 27, 29, 31. Per tant, els murs UU. EE. 26 i 29 s'adossarien amb el mur UE 31, que ara seria el mur de tanca de la vivenda; un punt de referència el trobem en una roca de l'espai III, aquesta roca està rebaixada per a poder construir l'habitació i fer el paviment de calç UE 94. El mur UE 31 evita la roca i està col·locat apegat a la roca, però el mur UE 30 passa per damunt de la roca, per tant, es veu clarament que la vivenda en les fases I-II era més gran i després en les fases III-IV es fa més menuda.

El corredor d'accés UE 63 es construeix en la fase II, i està situat junt al paviment UE 37, que és el corresponent a aquesta fase; en aquesta fase no tindríem claveguera. Baix del paviment UE 37 trobem l'estrat UE 43, on trobem fragments de gerretes, cassoletes i fragments de ceràmica decorats amb òxid de ferro i de manganés.

En la UE 34 hem trobat fragments d'ataifors decorats amb verd i manganés sobre blanc, una base anular d'ataifor decorat amb verd i manganés, amb el motiu central del "cordó de l'eternitat", amb una cronologia del segle XI.

La UE 95, que és una plataforma de pedres que pareix que siga una latrina, està situada prop del mur UE 2, i baix del mur UE 3 hem trobat un pou negre o mauro, UE 65. Possiblement, pot ser que cap a la UE 65 anara una canal des de la possible latrina UE 95, o que fora un femer on es dipositava totes les deixalles que ja no s'utilitzaven.

Per últim tindríem la fase I, ací s'utilitzen els mateixos murs que en la fase II i el paviment UE 58, però ara en el pati es col·loca el paviment UE 36, que ocupa la totalitat del pati, fins i tot en l'accés UE 23, per tant, sabem que és el primer paviment de l'època Islàmica.

Baix del paviment UE 36 trobem l'estrat UE 69, que és equivalent a l'estrat UE 89, hi ha fragments d'ataifors amb verd i manganés sobre blanc, amb vidriat melat, fragments de gerra, fragments decorats amb òxid de ferro i òxid de manganés.

Hi ha la possibilitat de que els murs UU. EE. 20 i 30 foren els murs de tanca de la vivenda, ja que tenen una amplada que destaca sobre els altres murs, per tant, una altra hipòtesi seria que en el solar hi haurien restes d'altres vivendes, segurament a partir de la fase III, ja que el mur UE 32 s'adossa sobre el mur UE 30. Però tot açò no es podrà constatar fins l'excavació dels solars limítrofs.

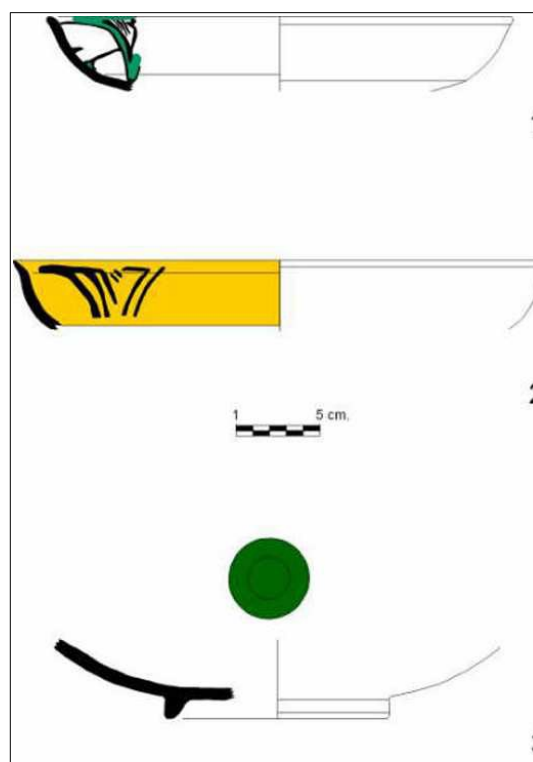
A l'època romana apareix en la totalitat del solar un estrat de terra negra, que diferenciem segons l'espai on el trobem. En aquesta època no hem trobat cap resta de estructura o vivenda. En l'estrat UE 96 de l'espai I vam trobar una moneda, que no estava en bon estat de conservació, per tant, no podien llegir les grafies, però pel pes i la grandària podria ser de l'emperador Adrià, segons l'opinió d'un expert que hem consultat.

A l'estrat UE 89, situat baix del que seria el pati UE 36, hem trobat una àmfora romana, amb una pasta de tonalitat taronja, és allargada i estilitzada, però només presenta un petit fragment de coll i no conserva el pivot, per tant, hem pensat que seria una àmfora africana 1, tindria una cronologia que va des de la segona meitat del segle II fins a principis del segle V d. C.

A l'estrat UE 89 trobem fragments de dos plats de la forma 15-17 de *terra sigillata* hispànica, tenint una cronologia del segle I d. C. fins al segle II d. C. També trobem una moneda de petites dimensions, però que està en males condicions i no es pot llegir les grafies.

Vista general de l'excavació

Materials ceràmics